

กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

The Adaptation Strategy for the Survival of Community Enterprise Entrepreneurs in Surin Province, Thailand

พรหมจิรา เจาลา¹ ปิยะ แก้วบัวดี² ชุตติกร ปรงเกียรติ³

Promchira Chaola¹ Piya Kaewbuadee² Chutikorn Prungkiat³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน 397 ราย วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ปัจจัยสภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งผลเชิงบวกต่อกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

คำสำคัญ: กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ปัจจัยสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

¹ อาจารย์ สาขาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

Lecturer of Management Department, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

² อาจารย์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและมัลติมีเดีย คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

Lecturer of Information Technology and Multimedia Department, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

³ อาจารย์ สาขาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

Lecturer of Management Department, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan Surin Campus

Abstract

The aims of this research were 1) to study the levels of the factors affecting the adaptation strategy for the survival of community enterprises in Surin Province, and 2) to study the relationship between the internal and external environmental factors, local wisdom and adaptation strategy for the survival of community enterprises in Surin Province. This research used a quantitative research methodology, and the research sample consisted of 397 community enterprise entrepreneurs selected by simple random sampling. The research tool was a questionnaire that was tested for accuracy and confidence. Research analysis of the data was performed using the statistical package program. Statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient, and testing of the hypothesis was conducted using multiple regression analysis.

The results of the study showed that:

1. The levels of the adaptation strategy for survival, the environmental factors and local wisdom were at a high level.
2. The environmental factors and local wisdom had a significant positive effect on the adaptation strategy for survival with p-value at 0.05.

Keywords: Adaptation Strategy of Survival, Environmental Factors, Local Wisdom

บทนำ

“วิสาหกิจชุมชน” เป็นการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน เพื่อทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกัน โดยนำเอาทุนทางสังคมของชุมชนที่มีอยู่ เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรท้องถิ่น เป็นต้น ร่วมกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่เหมาะสม จนสามารถสร้างรายได้ วิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน และ (2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า โดยแตกต่างกันที่การผลิต แปรรูป ดำเนินการต่างๆ เพื่อกิน เพื่อใช้ในครอบครัวถือเป็นวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานและถ้ามีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้ทุนและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองชุมชนถือเป็นวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า โดยลักษณะ 7 ประการที่ทำให้เรียกได้ว่าเป็นวิสาหกิจชุมชน (ลำยอง ปลั่งกลาง, นิยม คำบุญทา และ ดร.ภรณ์ เดชพลมาตย์, 2550) ได้แก่ ชุมชนเป็นเจ้าของ ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยอาจประยุกต์ให้ทันสมัยผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากล ดำเนินการแบบบูรณาการการเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาและ การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายอันดับแรก

จากรายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุรินทร์ระบุว่าจังหวัดสุรินทร์ มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้จดทะเบียนทั้งสิ้น 1,540 แห่ง สมาชิก 30,648 ราย โดยเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพแล้ว 1,280 แห่ง แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดี 345 แห่ง ระดับปานกลาง 591 แห่ง และระดับปรับปรุง 344 แห่ง ซึ่งในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์มักสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นในชุมชนของตนเอง โดยใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังคงขาดวิธีการดำเนินธุรกิจหรือขาดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จากเหตุผลและความสำคัญในบริบทดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจะทำให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์จะต้องดำเนินกลยุทธ์อย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน เป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากหญ้าทำให้ชุมชนมั่นคงในการผลิต การบริโภค การออม การลงทุน ช่วยให้เกิดกำลังซื้อผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและการบริการต่างๆ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548) สร้างรายได้เพื่อยังชีพและเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ตอบสนองการแข่งขันระดับโลกในสังคมที่ไร้พรมแดน เศรษฐกิจระดับมหภาคและระดับรากหญ้าให้เกิดความเข้มแข็ง ตามนโยบายรัฐบาลที่มีแนวคิดในการแก้ปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้นของภาคประชาชน โดยการสร้างให้รู้จักนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น จัดปัญหาความยากจน สร้างอาชีพ โดยวิสาหกิจชุมชนจะนำมาใช้เพื่อสร้างรายได้รูปแบบหนึ่ง (ลำยอง ปลั่งกลาง วันทนา เนาว์วัน และ พรชวรณ สุขสมวัฒน์, 2553) ภายใต้การใช้ทุนชุมชนอย่างเหมาะสม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ การจัดตั้งการประกอบการ การตลาดความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย ทั้งภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

สมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานที่ 1: ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด
2. สมมติฐานที่ 2: ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

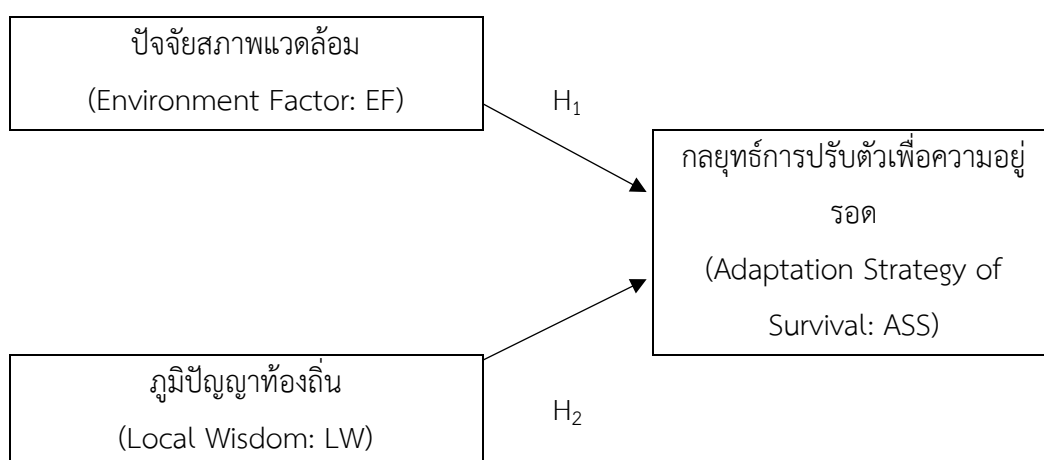
ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยส่วนการศึกษากลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และ 3) ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ และจำนวนพนักงานในปัจจุบัน

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กลยุทธ์การปรับตัว (Adaptation Strategy) หมายถึง วิธีการที่องค์กรปรับเปลี่ยนไปจากแบบแผนเดิมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มีลักษณะเป็นขั้นตอน เพื่อใช้กำหนดทิศทางการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเพื่อความอยู่รอดขององค์กร (Coulter, 2008; Schemerhom, 2000) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ และสืบทอดต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนาชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย และปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment Factor) หมายถึง ปัจจัยทั้งภายในบริษัทและภายนอกบริษัทที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร ซึ่งอาจจะเป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจหรือข้อได้เปรียบแก่ธุรกิจ จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตพบว่าความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีมส่งผลต่อความอยู่รอดและความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ (วัชรพงศ์ ดิวงษ์, 2563) และ กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน การบริหารความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เข้ามาใช้ควบคู่ไปกับกลยุทธ์ทางการตลาด สามารถดำเนินธุรกิจให้มีความอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจ (วนารถ ถาวรศิริ และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์, 2558) นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน 1,540 แห่ง (กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์, 2554)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ที่ถูกกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2544) จำนวน 397 แห่งโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยทำการส่งไปรษณีย์ตามจำนวนที่คำนวณจากแนวคิดของ Aaker, Kumer & Day (2001) จำนวน 397 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ
- 2) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3 ข้อ
- 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม จำนวน 4 ข้อ
- 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 4 ข้อ
- 5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด จำนวน 5 ข้อ
- 6) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือทำการตรวจสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถามโดยคณะผู้วิจัยเองแล้วนำแบบสอบถามประเมินผลการวิเคราะห์ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) วิธี Rovinelli & Hambleton จากผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนค่าดัชนีความสอดคล้องจำนวน 5 ท่าน ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องจากข้อคำถามทั้งหมด 22 ข้อ ผ่านเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้อง ≥ 0.5 คะแนนทั้ง 22 ข้อ จึงมีข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงของเนื้อหาจำนวน 22 ข้อ
- 2) คณะผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชนจังหวัดสุรินทร์ที่ไม่ใช่ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง 30 ฉบับโดยทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Exploratory Factor Analysis: EFA) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่าค่า Factor Loading มีค่าอยู่ระหว่าง .601-.987 และ ค่า Cronbach's Alpha มีค่าอยู่ระหว่าง .784-.978 โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าไม่น้อยกว่า 0.4 (Hair et al., 2006) และค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 (Nunnally & Bernstein, 1994) แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

- 1) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงจำนวน 480 ชุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 1 เมษายน 2562 ถึง 30 พฤษภาคม 2562
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามตอบกลับมาและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนแล้วจำนวน 397 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87 ของแบบสอบถามทั้งหมด นำมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.431 มีอายุ 51-65 ปี ร้อยละ 49.118 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 72.796) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 58.690 มีเงินเดือน 25,001-35,000 บาท ร้อยละ 42.569 มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 47.859 สังกัดอยู่ในวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 41.562 มีจำนวนพนักงาน 15-30 คน ร้อยละ 36.020 มีทุนในการดำเนินงาน 500,000-1,000,000 บาท ร้อยละ 54.912
2. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

ที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
	<u>ปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น</u>				
1	มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างคน ธรรมชาติ และการดำเนินธุรกิจ	3.99	.956	มาก	3
2	เชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ	4.13	.762	มาก	2
3	ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ สู่กลุ่มคนในชุมชน	4.35	.884	มาก	1

4	พัฒนารากเหง้า วัฒนธรรมไทย ^{ขึ้นตอน} พื้นที่ที่ถ่ายทอดยาวนานเพื่อสร้างสินค้า และบริการ	3.49	.926	ปานกลาง	4
รวม		3.99	.537	มาก	
	<u>ปัจจัยสภาพแวดล้อม</u>				
1	ให้ความสำคัญข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ใน การวางแผนดำเนินธุรกิจ	3.89	.834	มาก	-3
2	มุ่งวิเคราะห์คู่แข่งรอบด้านเพื่อการ ตัดสินใจทางธุรกิจ เช่น คู่แข่งรายใหม่ สินค้าทดแทน ลูกค้า ผู้จัดการวัตถุดิบ การ แข่งขันในอุตสาหกรรม	3.92	.879	มาก	2
3	สนับสนุนให้มีการพัฒนาใช้รูปแบบและ ระบบการทำงานใหม่ๆ ภายในองค์กร อย่างต่อเนื่อง	3.80	.875	มาก	4
4	ส่งเสริมให้มีการแบ่งหน้าที่งานอย่าง ชัดเจน สร้างทักษะการทำงาน ค่านิยมร่วม เชิงบวกแก่พนักงานอยู่เสมอ	3.92	.882	มาก	1
รวม		3.88	.838	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์แบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = .537) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ได้แก่ ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ สู่กลุ่มคนในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = .884) เชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = .762) มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างคน ธรรมชาติและการดำเนินธุรกิจ ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = .956) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ พัฒนารากเหง้า วัฒนธรรมไทย ขั้นตอนพื้นที่ที่ถ่ายทอดยาวนานเพื่อสร้างสินค้าและบริการ ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = .926) และ (2) กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = .838) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ มุ่งวิเคราะห์คู่แข่งรอบด้านเพื่อ

การตัดสินใจทางธุรกิจ เช่น คู่แข่งรายใหม่ สินค้าทดแทน ลูกค้า ผู้จัดหาวัตถุดิบ การแข่งขันในอุตสาหกรรม ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = .879) ส่งเสริมให้มีการแบ่งหน้าที่งานอย่างชัดเจน สร้างทักษะการทำงาน คำนึงมาร่วมเชิงบวกแก่พนักงานอยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = .882) ให้ความสำคัญข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนดำเนินธุรกิจ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = .834) และ สนับสนุนให้มีการพัฒนาใช้รูปแบบและระบบการทำงานใหม่ๆ ภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = .875)

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดจำแนกเป็นรายชื่อ

ที่	กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การตัดสินใจ เลือก	ลำดับ
1	เฝ้าหาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อช่วยในการดำเนินธุรกิจอยู่เสมอ	4.08	1.084	มาก	5
2	สามารถสร้างความแตกต่างทั้งในแง่ผลิตภัณฑ์และกระบวนการอย่างมีอัตลักษณ์	4.17	1.038	มาก	4
3	ประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเป็นฐานในการพัฒนาองค์กร	4.24	1.023	มาก	-3
4	ดำเนินงานด้วยกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจเชิงรุกอยู่เสมอ	4.41	.810	มาก	1
5	คิดค้นพัฒนาสินค้าหรือบริการที่ตรงความต้องการของลูกค้าปัจจุบัน	4.40	.821	มาก	2
รวม		4.26	.635	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = .635) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ ดำเนินงานด้วยกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจเชิงรุกอยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = .810) คิดค้นพัฒนาสินค้าหรือบริการที่ตรงความต้องการของลูกค้าปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = .821) ประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเป็นฐานในการพัฒนาองค์กร ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 1.023) สามารถสร้างความแตกต่างทั้งในแง่ผลิตภัณฑ์และกระบวนการอย่างมีอัตลักษณ์ ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 1.038) และเฝ้าหาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อช่วยในการดำเนินธุรกิจอยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 1.084)

ตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันของตัวแปร

ตัวแปร	EF	LW	ASS	FA	FS
EF	1.000				
LW	.283	1.000			
ASS	.761	.383	1.000		
FA	-.195	-.040	-.164	1.000	
FS	-.117	-.269	-.219	-.099	1.000

จากตารางที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง -.269 ถึง .761 โดยตัวแปรที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์กันปัจจัยสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลยุทธ์การปรับตัว เพื่อความอยู่รอดมีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .283-.761 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง -0.700 ถึง 0.700 แสดงว่าไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) (Stevens, 1992)

ตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่ รอด		t	p-value	VIF
	สัมประสิทธิ์ การถดถอย	ความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน			
ค่าคงที่	.125	.060	2.092		
ปัจจัยสภาพแวดล้อม	.698	.033	21.023	.000*	1.134
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	.158	.034	4.708	.000*	1.159
ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ (FA)	-.062	.065	-.960	.337	1.056
จำนวนพนักงานในปัจจุบัน (FS)	-.196	.066	-2.991	.003*	1.097

Adjusted R Square = .615

*ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยปัจจัยสภาพแวดล้อม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด (.000 และ .000) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นสมมติฐานที่ 1 และ 2 ยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผล

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่น มุ่งวิเคราะห์คู่แข่งรอบด้านเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ เช่น คู่แข่งรายใหม่ สินค้าทดแทน ลูกค้า ผู้จัดหาวัตถุดิบ การแข่งขันในอุตสาหกรรม ส่งเสริมให้มีการแบ่งหน้าที่งานอย่างชัดเจน สร้างทักษะการทำงาน คำนึงร่วมเชิงบวกแก่พนักงานอยู่เสมอ ให้ความสำคัญข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนดำเนินธุรกิจ เป็นต้น ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก เช่น ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ สู่กลุ่มคนในชุมชน เชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างคน ธรรมชาติและการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่น ดำเนินงานด้วยกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจเชิงรุกอยู่เสมอ คิดค้นพัฒนาสินค้าหรือบริการที่ตรงความต้องการของลูกค้า ปัจจุบัน ประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเป็นฐานในการพัฒนาองค์กร เป็นต้น การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด พบว่าปัจจัยปัจจัยสภาพแวดล้อม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นสมมติฐานที่ 1 และ 2 ยอมรับสมมติฐาน ซึ่งการใช้ภูมิปัญญาเป็นการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวนารถ ถาวรศิริ และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ (2558) ที่พบว่ากลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน การบริหารความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เข้ามาใช้ควบคู่ไปกับกลยุทธ์ทางการตลาด สามารถดำเนินธุรกิจให้มีความอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำดื่มท้องถิ่น และสามารถเข้าถึงและครองใจผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การดำเนินกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินธุรกิจเชิงรุก การพัฒนาสินค้าหรือบริการที่ตรงความต้องการของลูกค้า การสร้างผลิตภัณฑ์และกระบวนการที่มีอัตลักษณ์ที่จะสามารถสร้างความแตกต่างและแข่งขันกับคู่แข่งได้นั้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องให้ความสำคัญใน 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ สู่กลุ่มคนในชุมชน เชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างคน ธรรมชาติและการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น และ (2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น มุ่งวิเคราะห์คู่แข่งรอบด้านเพื่อการตัดสินใจทาง

ธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็น คู่แข่งรายใหม่ สินค้าทดแทน ลูกค้า ผู้จัดหาวัตถุดิบ ส่งเสริมให้มีการแบ่งหน้าที่งานอย่างชัดเจน สร้างทักษะการทำงาน คำนึงร่วมเชิงบวกแก่พนักงานอยู่เสมอ ให้ความสำคัญข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนดำเนินธุรกิจ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัย หรือองค์ประกอบที่จะสนับสนุนกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในแง่อื่นๆ เพื่อขยายองค์ความรู้ทางการจัดการและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในองค์กรมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง หรือบริบทอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการ

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). **วิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร.

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์. (2554). รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์: สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2544). **การวิจัยประเมินผล: หลักการและกระบวนการ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

ภูวนารถ ถาวรศิริ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2558). กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำดื่มท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. **Veridian E-Journal**, 8(2), 2171-2187.

ลำยอง ปลั่งกลาง, วันทนา เนาว์วัน และพรชวรณ สุขสมวัฒน์. (2553). **แนวทางการพัฒนาการจัดการทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว เขตภาคกลาง (พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง)**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ลำยอง ปลั่งกลาง, นิยม คำบุญทา และตราภรณ์ เดชพลมัตย์. (2550). **การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา: พระนครศรีอยุธยา.

วัชรพงศ์ ดิวงษ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่รอดและความสามารถในการแข่งขัน ของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างจัดตั้งใหม่: กรณีศึกษา ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. **วารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและก่อสร้าง**, 2(1), 71-82.

- Aaker, D. A., V. Kumar and G. S. Day. (2001). **Marketing Research**. 7thEd. New York: John Wiley & Sons
- Coulter, M. (2008). **Strategic management in action**. 4thEd. New Jersey: Person Education, Inc.
- Hair J. F., Black, W. C., Babin B. J., Anderson, R. E., and Tatham, R. L. (2006). **Multivariate Data Analysis**. 6thEd. New Jersey: Pearson Education International.
- Nunnally, J. C., and Bernstein, I. H. (1994). **Psychometric theory**. 3rdEd. New York: McGraw-Hill, Inc.
- Schermerhorn, J. R. (2000). **Management**. 7thEd. New York: John Wiley & Sons.
- Stevens, J. P. (1992). **Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences**. NJ: Lawrence Erlbaum Associates. Hillsdale.